

Sanskrit
Paper II
संस्कृतम्
द्वितीयं प्रश्नपत्रम्

समयः : 75 निमेषाः]

[पूर्णाङ्काः : 100

- सूचना : (i) अस्मिन् पत्रे पञ्चाशद् बहुविकल्पाः प्रश्नाः सन्ति ।
(ii) प्रतिप्रश्नं द्वौ अङ्कौ स्तः ।
(iii) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. ऋग्वेदस्य द्वितीयमण्डलस्य कर्ता कः ?

- (A) विश्वामित्रः
(B) वामदेवः
(C) गृत्समदः
(D) भारद्वाजः

2. 'अपां नपात्' इत्येत् कस्य विशेषणं वर्तते ?

- (A) वरुणस्य
(B) अग्नेः
(C) इन्द्रस्य
(D) पर्जन्यस्य

3. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) शुक्लयजुर्वेदः
(b) कृष्णयजुर्वेदः
(c) ऋग्वेदः
(d) अथर्ववेदः
(p) गोपथब्राह्मणम्
(q) ऐतरेयब्राह्मणम्
(r) काण्वशतपथब्राह्मणम्
(s) तैत्तिरीयब्राह्मणम्
(A) ar bp cs dq
(B) aq br cp ds
(C) as br cq dp
(D) ar bs cq dp

[P.T.O.]

4. 'चरैवेति ।' इति संदेशः कस्मिन् ब्राह्मणग्रन्थे अस्ति ?
- (A) शतपथब्राह्मणे
(B) ऐतरेयब्राह्मणे
(C) गोपथब्राह्मणे
(D) जैमिनीयब्राह्मणे
5. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –
- (a) तैत्तिरीयोपनिषदि भृगुवल्ली वर्तते ।
(b) 'तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः ।' इति उपदेशः याज्ञवल्क्येन कृतः ।
(c) ऐतरेयोपनिषद् ऋग्वेदस्य वर्तते ।
(d) छान्दोग्योपनिषदि याज्ञवल्क्यमैत्रेयिसंवादो वर्तते ।
- (A) सत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, असत्यम् ।
(B) असत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, सत्यम् ।
(C) असत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, सत्यम् ।
(D) सत्यम्, सत्यम्, सत्यम्, असत्यम् ।
6. पारस्करगृह्यसूत्रं कस्य वेदस्य विद्यते ?
- (A) शुक्लयजुर्वेदस्य
(B) कृष्णयजुर्वेदस्य
(C) ऋग्वेदस्य
(D) सामवेदस्य
7. हेतिः कस्य शस्त्रम् ?
- (A) बृहस्पतेः
(B) मरुताम्
(C) यमस्य
(D) रुद्रस्य
8. ऋग्वेदप्रातिशाख्यस्य कर्ता कः ?
- (A) शौनकः
(B) पाणिनिः
(C) शाकल्यः
(D) कात्यायनः

9. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) अग्निमीळे पुरोहितम्
 (b) स जनास इन्द्रः
 (c) यच्चिद्धि ते विशो यथा
 (d) यस्तस्तम्भ सहसा
 (p) वामदेवः
 (q) मधुच्छन्दाः
 (r) गृत्समदः
 (s) शूनःशेषः

- (A) *aq bs cp dr*
 (B) *as bq cr dp*
 (C) *ar bp cq ds*
 (D) *aq br cs dp*

10. वेदाङ्गज्योतिषस्य प्रणेता कः ?

- (A) पिङ्गलः
 (B) याज्ञवल्क्यः
 (C) लगधः
 (D) यास्कः

11. ऐतरेयारण्यके कस्य महत्त्वं प्रतिपादितम् ?

- (A) महाव्रतस्य
 (B) आरुणकेतुकाग्नेः
 (C) पुरातनभाषायाः
 (D) जनकस्य

12. 'अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमित् कृषस्व' इत्ययम् उपदेशः कस्मिन्सूक्ते वर्तते ?

- (A) कृषिसूक्तम्
 (B) अक्षसूक्तम्
 (C) पर्जन्यसूक्तम्
 (D) इन्द्रसूक्तम्

13. कस्मात् कारणात् सत्कार्यं भवति ?

- (A) मनोऽनवस्थानात्
 (B) सौक्ष्म्यात्
 (C) सर्वसम्भवाभावात्
 (D) समानाभिहारात्

14. महतः किम् उत्पद्यते ?

- (A) अहङ्कारः
- (B) ज्ञानेन्द्रियाणि
- (C) कर्मेन्द्रियाणि
- (D) पञ्चभूतानि

15. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत—

- (a) सिकताभ्यः तैलोत्पत्तिः भवति ।
- (b) प्रधानव्यतिरेकी पुरुषः अस्ति ।
- (c) यदा सत्त्वमुत्कटं भवति तदा गुरूण्यङ्गानि भवन्ति ।
- (d) पुरुषस्य साक्षित्वं नास्ति ।
- (A) सत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, सत्यम् ।
- (B) असत्यम्, सत्यम्, सत्यम्, सत्यम् ।
- (C) असत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, असत्यम् ।
- (D) सत्यम्, असत्यम्, असत्यम्, असत्यम् ।

16. अध्यारोपो नाम :

- (A) अवस्तुनि वस्त्वारोपः
- (B) वस्तुनि अवस्त्वारोपः
- (C) वस्त्वस्तुभ्याम् अन्यत्रारोपः
- (D) वस्त्वस्तुनोः परस्पारोपः

17. सूक्ष्मशरीरस्य कति अवयवाः सन्ति ?

- (A) एकादश
- (B) सप्तदश
- (C) त्रयोदश
- (D) पञ्चदश

18. देवदत्तः कः अस्ति ?

- (A) उद्गिरणकरः
- (B) उन्मीलनकरः
- (C) पोषणकरः
- (D) जृम्भणकरः

19. व्यष्ट्युपहितं चैतन्यं किमुच्यते ?

- (A) विश्वम्
- (B) विराट्
- (C) वैश्वानरः
- (D) धनञ्जयः

20. अधस्तनयुग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत ।

- (a) अनैकान्तिकः
- (b) अनुभवः
- (c) अनुमानम्
- (d) कारणम्
- (p) चतुर्विधः
- (q) त्रिविधः
- (r) त्रिविधम्
- (s) द्विविधम्

- (A) ar bp cq ds
- (B) aq bp cs dr
- (C) as br cp dq
- (D) ap bq cr ds

21. अग्निना सिञ्चेदिति न प्रमाणम् । किमर्थम् ?

- (A) आकाङ्क्षविरहात्
- (B) योग्यताविरहात्
- (C) सान्निध्याभावात्
- (D) प्रामाण्याभावात्

22. नित्यः सम्बन्धः कः ?

- (A) समवायः
- (B) समवेत-समवायः
- (C) संयुक्तसमवेतसमवायः
- (D) असमवायः

23. आर्द्रेन्धनसंयोगः कस्य उदाहरणम् ?

- (A) आश्रयासिद्धस्य
- (B) स्वरूपासिद्धस्य
- (C) सत्प्रतिपक्षस्य
- (D) व्याप्यत्वासिद्धस्य

24. पञ्च विपर्ययभेदाः भवन्ति । कस्मात् ?

- (A) करणवैकल्यात्
- (B) बुद्धेर्विपर्ययात्
- (C) भेदानां परिमाणात्
- (D) कारणकार्यविभागात्

25. सर्वनामस्थानसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?

- (A) स्वादिष्वसर्वनामस्थाने ।
- (B) सुडनपुंसकस्य ।
- (C) सर्वनामस्थाने चासंबुद्धौ ।
- (D) सर्वनाम्नः स्मै ।

26. कति कारकाणि सन्ति ?

- (A) सप्त
- (B) त्रीणि
- (C) षट्
- (D) नव

27. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) द्वियमुनम्
- (b) नीलोत्पलम्
- (c) हरिहरौ
- (d) पीताम्बरः
- (p) चार्थे द्वन्द्वः ।
- (q) नदीभिश्च ।
- (r) अनेकम् अन्यपदार्थे ।
- (s) विशेषणं विशेष्येण बहुलम् ।

(A) *as bp cq dr*

(B) *ap bs cq dr*

(C) *ar bq cs dp*

(D) *aq bs cp dr*

28. 'अक्षान् दीव्यति' इति प्रयोगे अक्षपदस्य कर्मसञ्ज्ञा केन सूत्रेण सिध्यति ?

- (A) कर्तुरीप्सिततमं कर्म ।
 (B) अकथितं च ।
 (C) तथायुक्तं चानीप्सितम् ।
 (D) दिवः कर्म च ।

29. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) तत्रोपपदमिति सूत्रम् उपपदसमास-
 विधायकम् ।
 (b) सुहृद् इति अयं बहुव्रीहिसमासः ।
 (c) 'आद् गुणः' इति गुणसंज्ञाविधायकं
 सूत्रम् ।
 (d) 'दण्डेन घटः' इत्यत्र दण्डेन इति करणे
 तृतीया ।
 (A) सत्यम्, असत्यम्, असत्यम्, सत्यम् ।
 (B) असत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, असत्यम् ।
 (C) असत्यम्, असत्यम्, असत्यम्, सत्यम् ।
 (D) सत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, असत्यम् ।

30. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) सवर्णम्
 (b) प्रगृह्यम्
 (c) अपृक्तः
 (d) टि
 (p) ईदूदेद् द्विवचनम्
 (q) तुल्यास्यप्रयत्नम्
 (r) अचोऽन्त्यादि
 (s) एकाल् प्रत्ययः
 (A) as br cp dq
 (B) ap bq cs dr
 (C) aq bp cs dr
 (D) ar bs cq dp

31. 'अर्धपिप्पली' इत्ययं समासः -

- (A) अव्ययीभावः
- (B) तत्पुरुषः
- (C) केवलसमासः
- (D) द्वन्द्वः

32. संयुक्तस्वराः कति वर्तन्ते ?

- (A) त्रयः
- (B) त्रयोदश
- (C) चत्वारि
- (D) पञ्च

33. 'चीनी' इतीयं भाषा वर्तते -

- (A) अयोगात्मिका
- (B) योगात्मिका
- (C) प्रश्लिष्टयोगात्मिका
- (D) अश्लिष्टयोगात्मिका

34. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत ।

- (a) औ
- (b) र
- (c) ष
- (d) ह
- (p) संयुक्तस्वरः
- (q) अन्तस्थः
- (r) ऊष्मवर्णः
- (s) महाप्राणः

(A) *as bp cr dq*

(B) *ap bq cr ds*

(C) *aq bs cp dr*

(D) *ar bs cq dp*

35. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

(a) घोषः

(b) अघोषः

(c) अल्पप्राणः

(d) महाप्राणः

(p) यवर्णः

(q) शवर्णः

(r) चवर्णः

(s) खवर्णः

(A) *ap br cq ds*

(B) *ar bs cq dp*

(C) *as br cp dq*

(D) *aq bp cr ds*

36. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

(a) 'बंगाली' इति आधुनिकार्यभारतीयभाषा

(b) 'अपभ्रंश' इति द्राविडीया भाषा

(c) 'ऊडिया' इति मध्यभारतीयार्यभाषा

(d) 'तमिळ्' इति प्राचीनार्यभारतीय भाषा

(A) सत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, सत्यम् ।

(B) असत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, सत्यम् ।

(C) सत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, असत्यम् ।

(D) सत्यम्, असत्यम्, असत्यम्, असत्यम् ।

37. 'वागर्थाविव सम्पृक्तौ' इति काव्यांशः कुत्र वर्तते ?

(A) मेघदूते

(B) किरातार्जुनीये

(C) रघुवंशे

(D) कुमारसम्भवे

38. रोहसेनः इति पात्रं कस्मिन् नाटके वर्तते ?
- (A) मृच्छकटिके
(B) स्वप्नवासवदत्तायाम्
(C) शाकुन्तले
(D) रत्नावल्याम्
39. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –
- (a) दैवायत्तं कुले जन्म
(b) अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा
(c) सहसा विदधीत न क्रियाम्
(d) कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाः
(p) कुमारसम्भवम्
(q) वेणीसंहारम्
(r) मेघदूतम्
(s) किरातार्जुनीयम्
- (A) *ap br cq ds*
(B) *aq bp cs dr*
(C) *ar bp cs dq*
(D) *aq bs cr dp*
40. शब्दस्य शक्तयः कति सन्ति ?
- (A) तिस्रः
(B) चतस्रः
(C) द्वे
(D) पञ्च
41. उत्तररामचरिते कः रसः ?
- (A) विप्रलम्भशृङ्गारः
(B) हास्यः
(C) वीरः
(D) शान्तः
42. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –
- (a) मेघदूतम् इति एतत् खण्डकाव्यं विद्यते ।
(b) मृच्छकटिकम् इत्येद् नाटकं वर्तते ।
(c) 'मुद्राराक्षसम्' नाम प्रकरणम् ।
(d) 'मालतीमाधवम्' भवभूतिकवेः प्रकरणम् ।
- (A) सत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, असत्यम्
(B) असत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, सत्यम्
(C) सत्यम्, सत्यम्, सत्यम्, असत्यम्
(D) सत्यम्, असत्यम्, असत्यम्, सत्यम्

43. 'वाक्यं रसात्मकं काव्यम्' इति काव्यलक्षणं कस्य ?
- (A) मम्मटस्य
(B) विश्वनाथस्य
(C) भोजस्य
(D) भामहस्य
44. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –
- (a) शृङ्गारः
(b) वीरः
(c) रौद्रः
(d) करुणः
(p) रतिः
(q) शोकः
(r) क्रोधः
(s) उत्साहः
- (A) *ar bs cq dp*
(B) *ap bs cr dq*
(C) *as bp cq dr*
(D) *as br cp dq*
45. कालानुक्रमेण ग्रन्थकारान् नियोजयत –
- (a) मम्मटः
(b) पण्डितराजः जगन्नाथः
(c) भामहः
(d) विश्वनाथः
- (A) *a c b d*
(B) *b a d c*
(C) *c a d b*
(D) *a b c d*
46. अधस्तनवाक्यानां सत्यासत्यत्वपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –
- (a) रघुवंशमिति नाटकं वर्तते ।
(b) चारुदत्तः स्वप्नवासवदत्तस्य नायकः ।
(c) चन्द्रापीडः कादम्बर्याः नायकः ।
(d) सर्वदमनः शकुन्तलायाः पुत्रः ।
- (A) असत्यम्, असत्यम्, सत्यम्, सत्यम् ।
(B) सत्यम्, सत्यम्, असत्यम्, असत्यम् ।
(C) सत्यम्, असत्यम्, असत्यम्, सत्यम् ।
(D) असत्यम्, सत्यम्, सत्यम्, असत्यम् ।

47. अधस्तनवर्गयोः युग्मपर्यायेषु समीचीनं विचिनुत –

- (a) दिलीपः
 (b) यक्षः
 (c) द्रौपदी
 (d) उपहारवर्मा
 (p) रघुवंशम्
 (q) किरातार्जुनीयम्
 (r) मेघदूतम्
 (s) दशकुमारचरितम्

- (A) *ap bq cr ds*
 (B) *aq bs cp dr*
 (C) *as bq cp dr*
 (D) *ap br cq ds*

48. रघुवंशे कति सर्गाः ?

- (A) पञ्चदश
 (B) षोडश
 (C) अष्टादश
 (D) ऊनविंशतिः

49. रत्नावलीनाटकस्य कर्ता कः ?

- (A) श्रीहर्षः
 (B) भासः
 (C) विशाखदत्तः
 (D) शूद्रकः

50. 'दशकुमारचरितम्' इति कः वाङ्मयप्रकारः ?

- (A) नाटकम्
 (B) प्रकरणम्
 (C) कादम्बरी
 (D) आख्यायिका

AUG - 04211/II

ROUGH WORK

AUG - 04211/II

ROUGH WORK